

**Türkmenistanyň Zähmet we ilaty
durmuş taýdan goramak ministriniň
2015-nji ýylyň «28» sentýabrynda
çykaran 79-Ö belgili buýrugy
bilen tassyklandy**

**Zähmet şertlerini we zähmeti goramagy gowulandyrmak we hünärleriň
töwekgelçilik derejesini peseltmek boýunça iş berijiler tarapyndan amala
aşyrylmaly çäreleriň Birkysmy sanawy**

1. Zähmeti goramak boýunça çäreleriň ýerine ýetirilmegini üpjün etmek, Türkmenistanyň kadalaşdyryjy hukuk namalaryna laýyklykda zähmetiň şertlerine baha bermek maksady bilen iş orunlarynyň hünär synagyny geçirmek.

2. İş berijiler tarapyndan Türkmenistanyň Zähmet kodeksiniň 320-nji maddasyna laýyklykda geçirilýän iş orunlarynyň hünär synagynyň netijeleri boýunça kärhanada zähmet şertlerini gowulandyrmak we sagdynlaşdyrmak boýunça çäreleriň meýilnamasyny şu sanawa laýyklykda taýýarlamak. İş orunlarynyň hünär synagynyň netijesinde tassyklanan zähmet şertlerini gowulandyrmak we sagdynlaşdyrmak boýunça çäreleriň ýerine ýetirilmegini üpjün etmek.

3. Önümçilik enjamlaryny, maşynlary, mehanizmlery we beýleki önümçilik enjamlaryny, tehnologik prosesleri howpsuz dolandyrmagyň awtomatiki we uzak aralykdan dolandyryş ulgamlaryny işe girizmek.

4. Önümçilik enjamlarynyň işleýiş kadalarynyň bozulmalarynyň, heläkçilikli ýagdaýlaryň, şeýle-de elektrik üpjünçiliginiň doly we bölekleyin bes edilmeginde howply ýagdaýlaryň ýüze çykmagyny aradan aýyrmaga we beýleki önümçilik enjamlar, tehnologik prosesler zähmeti goramagyň standartlarynyň, düzgünleriniň we kadalarynyň talaplaryna laýyk getirilmegi üçin önüni alyş duýduryş serişdelerini satyn almak we olary ornaşdyrmak.

5. Önümçilik enjamlarynyň we beýleki hereket edýän bölekleriniň, şol sanda berkidijileriň, birikdirijileriň, jebisleşdirijileriň, zyňylýan jisimleriň täsirinden gorayán germewleri gurnamak.

6. Has howply önümçilik şertlerinde işleýän işgärler toparyny önümçilikde betbagtçylykly hadysalardan we hünär kesellerinden Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda hökmany şahsy ätiýaçlandyрма geçirmek.

Önümçiligiň howply we zyýanly ýagdaýlarynyň täsirinden işgärleriň hususy we köpçülikleýin gorag serişdeleriniň tüzelerini ornaşdyrmak we (ýa-da) bar bolan serişdeleri döwrebaplaşdyrmak.

7. Önümçilik enjamlaryna, dolandyryş we gözegçilik gurnamalaryna, gurluşlara (konstruksiýalara) we aragatnaşyk böleklerine we beýleki desgalara duýduryş reňkleri we howpsuzlyk belgileri bellemek.

8. İş orunlarynda howply we zyýanly önümçilik ýagdaýlarynyň derejesine tilsimat arkaly gözegçilik etmek ulgamyny girizmek.

9. Işgärleriň elektrik togynyň urgusyna sezewar bolmak goragyny üpjün edýän elektrik gorag serişdelerini satyn almak, tehniki enjamlary işe girizmek we (ýa-da) döwrebaplaşdyrmak.

10. Bug, suw, gaz, kislota, aşgar, ergin we beýleki önümçilik geçirijileriniň, enjamlaryň we desgalaryň howpsuzlygyny üpjün etmek üçin önüni alyş, gorag we duýduruş beriji enjamlaryny oturtmak.

Basyş astynda işleýän gaplaryň we apparatlaryň, dykyzlandyrylan gazlar üçin ballonlaryň, gaz geçirijileriň dogry ulanylmagy, çig maly almak maksady bilen partlaýyş işleri geçirilende, partlaýjy maddalar we partlaýjy serişdeler saklanylanda, ulanylanda we daşalanda işleriň howpsuzlygyny üpjün etmek üçin önüni alyş, gorag we duýduruş beriji enjamlary oturtmak.

11. Önümçilikde ulanylýan zäherli, zyýanly, çalt ýanýan we ýangyç suwuklyklary saklamak, ýerini üýtgetmek we gozganmaýan ätiýaçlyk çelekleriniň (gaplaryň) saklanmagy, göçürilmegi (transportirlenmegi), doldurylmagy we boşadylmagy bilen baglanyşykly tehnologiýa amallary (prosessleri) mehanizasiýalaşdyrmak we awtomatlaşdyrmak.

12. Çig maly, lomaý önümleri we önümçilik galyndylaryny ammarlara ýerleşdirmek we daşamak işlerini mehanizasiýalaşdyrmak.

13. Önümçilikdäki we gündelik durmuşdaky galyndylary ýygnamagy, ulanmagy, zyýansyzlandyrmagy, daşamagy, saklamagy we gömmegi, howa geçiriji we howa çalşyryjy enjamlaryny, yşyklandyryjy armaturalary, penjireleri, penjiräniň ýa-da gapynyň ýokarky açylmaýan bölegini, ýagtylyk yşyklandyryjylaryny arassalamaklygy mehanizasiýasylaşdyrmak .

14. Iş orunlarynda howanyň düzümindäki zyýanly maddalaryň, şeýle hem, fiziki faktorlaryň çeşmesi bolan (goh, sandyrama, ultrases, infrases täsirleri, ýylylyk, ionlaşdyryjy, ionlaşdyryjy däl we beýleki şöhle saçmalar) derejesiniň ýol bererlik derejesine çenli peseltmek maksady bilen önümçilik enjamlaryny, tehnologiýa prosesleri döwrebaplaşdyrmak.

15. Jaýlaryň önümçilik we hyzmat ediş zolaklarynda kadaly ýyladyşy we mikroklimaty, howa gurşawynyň arassaçylygyny üpjün etmek maksady bilen, ýyladyş we howa ulgamlarynyň, howany arassalaýjy hem-de tozany we gazy sorujy enjamlary, ilatly nokatlaryň, senagat kärhanalarynyň çäkleriniň, adamlaryň önümçilik bilen baglanyşykly hemişelik we köplenç bolýan ýerlerindäki atmosferanyň howasy sanitariýa we gigiýena kadalaryna, düzgünlerine laýyk getirmek maksady bilen täzedan abzallaşdyrmak.

16. Iş orunlarynda, hyzmat ediş jaýlarynda, işgärleriň geçýän ýerlerinde tebigy we emeli yşyklandyrylyşyň derejelerini sanitariýa düzgünlerine laýyk getirmek.

17. Kärhanada bellenen kadalara laýyklykda sanitariýa-durmuş otaglary, naharlanmak üçin otaglar, lukmançylyk kömegini bermek üçin otaglar, iş wagtynda dynç alyş üçin we psihologik taýdan halyny ýeňletmek üçin otaglar enjamlaşdyrmak, ilkinji lukmançylyk kömegini bermek üçin dermanlyk serişdeleriniň toplумы bilen üpjün edilen dermanhanajykly sanitariýa nokatlaryny döretmek.

18. Işgärleri agyz suwy bilen üpjün etmek üçin enjamlary (awtomatlary) satyn almak we olary oturtmak.

19. Bellenen kadalara laýyklykda zyýanly we (ýa-da) howply (aýratyn zyýanly we (ýa-da) aýratyn howply) zahmet sertleri bolan işlerde, şeýle-de aýratyn temperatura şertlerinde ýa-da hapalanmak bilen baglanyşykly işlerde zähmet çekýän işgärleri ýörite geým, ýörite aýakgap, we hususy goragyň beýleki serişdeleri bilen, ýuwujy we zyýansyzlandyryjy serişdeler bilen üpjün etmek.

20. Hususy gorag serişdeleriniň saklanylmagyny, ýuwulmagyny, guradylmagyny, zyýansyzlandyrylmagyny, gazsyzlandyrylmagyny, işjeňsizlendirilmegini we abatlanylmagyny üpjün etmek.

21. Zähmetiň howpsuz usullaryny we tärlerini öwretmek we gözükdirmeleri geçirmek, işleri ýerine ýetirmegiň howpsuz usullaryny we tärlerini öwretmek üçin diwarlyklary, trenažerlary, görkezme esbaplaryny, ylmy-tehniki edebiýatlary satyn almak, zähmeti goramak otagyny (okuw otaglaryny) kopmpýuterler, tele, wideo, audio enjamlar bilen hem-de ygtyýarlylandyrylan öwrediji we testleri geçirmek üçin programmalar bilen üpjün etmek, sergileri, bäsleşikleri we gözden geçirilişleri gurnamak.

22. Işgärlere zähmeti goramak boýunça işleri ýerine ýetirmegiň howpsuz usullaryny we tärlerini okatmak we önümçilikdäki betbagtçylykly hadysalarda ilkinji kömegi bermek, zähmeti goramak boýunça gözükdirmek we olaryň iş ornunda tälim alşyny we zähmeti goramagyň talaplaryny, işlerini ýerine ýetirmegiň howpsuz usullary we tärleri boýunça bilim barlagyny gurnamak.

23. Howply önümçilik desgalarynyň işledilmegi üçin jogapkär adamlary okatmak.

24. Bellenen kadalara laýyklykda hökmany deslapky we zyzgiderli lukmançylyk barlaglaryny geçirmek.

25. Kärhananyň çäklerinde işgärleriň howpsuzlygyny üpjün etmek maksady bilen ýanýodalary, geçelgeleri, ötüklere, galereýalary gurnamak.

Kärhananyň çäginde awtoulaglar dolandyrylanda we olar bilen işler ýerine ýetirilende howpsuzlygy üpjün etmek üçin ýol hereketiniň kadalarynyň berjaý edilmegini gazanmak, ulaglaryň haýsy tizlikde sürülmelidigini we beýleki talaplary görkezýän belgileri oturtmak.

26. Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan kesgitlenen tertipde önümçilik gözegçiligini gurnamak we geçirmek.

27. “Standartizasiýa we metrologiýa, şeýle hem senagat howpsuzlygy, howply desgalary taslamak we gurnamak hem-de howply ýükleri daşamak babatynda işleri ygtyýarlylandyrmak hakyndaky” Türkmenistanyň Prezidentiniň 2009-njy ýylyň 3-nji iýulynda çykaran 10501-nji karary bilen tassyklan, Standartizasiýa we metrologiýa babatynda işi ygtyýarlylandyrmak hakyndaky we Senagat howpsuzlygy, howply desgalary taslamak we gurnamak hem-de howply ýükleri daşamak babatynda işi ygtyýarlylandyrmak hakyndaky Düzgünnamalaryň talaplarynyň ýerine ýetirilmegini üpjün etmek. Zähmeti goramak boýunça gözükdirmeleri çap etmek (köpeltmek).

28. Işgärleriň howpsuzlygyny üpjün etmek maksady bilen, önümçilik enjamlarynyň, iş orunlarynyň ýerleşdirilişini täzeden meýilleşdirmek we gurnamak.

Işgärleriň we emläkleriň ýangyn howpsuzlygyny üpjün edýän ýangyn galkanlaryny oturtmak we olary kadalara laýyklykda ýangyn söndüriji serişdeler bilen üpjün etmek.

29. Işgärlere önümçiligiň, şol sanda howply önümçilik desgalarynda hem howpsuzlyk tärlerini öwretmek üçin, okuw-türgenleşik tälimhanalaryny meýilleşdirmek we enjamlaşdyrmak.

30. Kärhananyň köpçülikleýin zähmet şertnamasyna zähmeti goramak bölümini girizmek, kärhananyň kärdeşler arkalaşygynyň ýa-da işgärleriň beýleki wekilçilikli guramasynyň hem-de kärhananyň degişli jogapkär wezipeli işgärleriniň gatnaşmagynda her aýda “Zähmeti goramagyň gününü” geçirmek.